

prezentował dr Віктор Жуковський (Ukraiński Katolicki Uniwersytet we Lwowie), którego prelekcja nosiła tytuł „Пневматологія Григорія Палами” (12:50-13:10). Również po tym bloku wykładów odbyła się dyskusja (13:10-13:30). Ostatnim segmentem lubelskiej konferencji pneumatologicznej było krótkie podsumowanie jej wyników, którego dokonał ks. prof. P. Szczur. Należy podkreślić bardzo dobrą dyscyplinę czasową, o którą zadbali zarówno mówcy, jak i osoby prowadzące obie sesje.

W sumie w czasie konferencji wygłoszono dziewięć referatów. Pięć z nich przedstawili polscy badacze antyku chrześcijańskiego, autorami czterech natomiast byli naukowcy z Lwowa. Prelegenci reprezentowali następujące ośrodki naukowe: (1) Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, (2) Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, (3) Ukraiński Katolicki Uniwersytet we Lwowie, (4) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, (5) Uniwersytet Opolski, (6) Uniwersytet Warszawski.

Należy podkreślić bardzo sprawną organizację tego spotkania oraz wyrazić nadzieję, że teksty wszystkich wystąpień ujrzą światło dzienne w postaci opublikowanych artykułów.

Piotr Kochanek, Lublin – KUL

Osiemnasta Międzynarodowa Konferencja Studiów Patrystycznych (Oksford, Wielka Brytania, 19-23 VIII 2019) (XVIII International Conference on Patristic Studies)

Już po raz osiemnasty, w dniach 19-23 sierpnia 2019 roku zebrali się w Oksfordzie badacze antyku chrześcijańskiego na niemal kultowej konferencji gromadzącej co cztery lata fascynatów studiów patrystycznych z całego świata. Podobnie jak w poprzednich edycjach miejscem obrad był budynek Examination Schools usytuowany w centrum Oksfordu, tuż przy innych słynnych oksfordzkich budynkach i collegach, co pozwoliło wczuć się w atmosferę tej szacownej uczelni, którą przez wiele lat żyło wielu znakomitych badaczy Ojców Kościoła. Wzorem minionych lat znaczący wkład w organizację Konferencji wniosły patrystyczne stowarzyszenia North American Patristic Society i Association Internationale d'Études Patristique oraz wydawnictwa Peeters Publishers i Oxford University Press. Pomimo podkreślanych przez wielu uczestników dużych kosztach

uczestnictwa w tym tygodniowym wydarzeniu tegoroczna Konferencja zgromadziła ponad 800 osób z całego niemal świata. Zauważalne było jednak zmniejszenie się liczby uczestników z Polski, gdyż tylko 12 polskich badaczy antyku chrześcijańskiego zdecydowało się wziąć udział w tym wydarzeniu. Jak zawsze była to jednak przede wszystkim okazja do spotkań, wymiany poglądów i posłuchania uznanych sław światowej patrologii.

Już dwa najważniejsze wykłady (otwierający i zamykający) były wydarzeniami na najwyższym poziomie. Ten pierwszy wygłosiła prof. Robin Jensen z Vanderbilt University w USA, a tytuł brzmiał „From Despicable Idols to Venerated Icons: The Emergence of Sacred Art in Early Christianity” (‘Od niktzemnych bożków do czczonych ikon: formowanie się sztuki sakralnej we wczesnym chrześcijaństwie’), drugi zaś nosił tytuł „Sacrifice of a Broken Spirit: The Prayer of the Sinner in Ancient Christianity” (‘Ofiara skruszonego ducha: modlitwa grzesznika w starożytnym chrześcijaństwie’) i został wygłoszony przez prof. Lorenzo Perrone z Uniwersytetu Bolońskiego. Oba wykłady, jak również towarzyszący konferencji koncert („The Legacy of the Fathers in Choral Music”) miały miejsce w Christ Church Cathedral pod wezwaniem św. Aldata i były prawdziwą ucztą naukową oraz duchową. Jeszcze przed oficjalnym rozpoczęciem Konferencji w poniedziałkowe popołudnie, przy pięknej pogodzie, w ogrodach kolegium Christ Church miało miejsce przyjęcie, które w luźnej formie pozwoliło na pierwsze spotkania i rozmowy. Kolejne cztery dni jak zwykle wypełnione były zarówno wykładami plenarnymi (Isabel Bochet „*Credere in Christum: the Development of the Augustinian Notion of fides*”, John Behr „The Gospel of John in the Second Century”, Alberto Camplani „Church Institutions and Official Writing: The First Episcopal Histories and Early Canon Law (4th to 7th Centuries)”, Wendy Mayer „Patristics and Postmodernity: Bridging the Gap”, Scott Johnson „Linguistic Turns, Disciplinary Boundaries: The Role of Syriac in the Concept of Late Antiquity”, Anders-Christian Jacobsen “Body and Freedom in Origen”, Bryan Ward Perkins „Unity and Diversity in the Cult of Saints in Late Antiquity”, Antony Dupont „Grace, Original Sin and Predestination in the Two Cities: the Anti-Pelagian Context of Augustine’s *De ciuitate Dei*”, Sébastien Morlet „Symphonic Exegesis from Greek to Patristic Thought (3rd c. BC – 3rd c. AD)”, Naoki Kamimura „Augustine and the Guidance of Souls”, Samuel Fernández „Arian or Monarchian Crisis in the Fourth Century? Re-evaluating the Evidence towards the Next Centenary of Nicaea (325-2025)”, Manolis Papoutsakis „Romanos the Melodist and the Syriac Literary Tradition”, Wolfram Kinzig „What’s in a Creed? A New Perspective on Old Text”, István Perczel „Origenists or Theosophers? A Christian Platonist Movement in the 5th- 6th Centuries”,

Johannes Zachhuber „The Philosophical Dimension of the Christological Controversy”), jak i 68 sesjami składającymi się z kilku krótkich 20-minutowych komunikatów oraz 81 workshopami. Tak ogromna ilość przedstawień nie pozwala tu zamieścić wszystkich ich tytułów i tematów, ale można je znaleźć na stronie <https://app.oxfordabstracts.com/events/201/program-app/program>. Na niej można je również wygodnie przeszukiwać pod kątem omawianego autora starożytnego czy też autora wystąpienia.

Taka ilość mówców i wystąpień powodowała jednak konieczność szybkiego przemieszczania się pomiędzy salami oraz początkowy nieład i wymagała ogarnięcia układu kilkunastu pomieszczeń, w których miały miejsce wykłady. Poziom prezentacji był jak zawsze różny. Od wielu lat pojawia się bowiem problem młodych adeptów nauk o starożytności chrześcijańskiej, którzy, zdobywając finansowanie na upragnioną podróż na Stary Kontynent, przyjeżdżają do Oksfordu i mówią, przepraszam za określenie, banialuki, jakby czytali pierwszy lepszy podręcznik patrologii. Takie opinie można było wielokrotnie usłyszeć w kuluarach Konferencji. Należy jednak podkreślić ogólnie wysoki poziom oksfordzkiego spotkania i doskonałą organizację. Jak zawsze zaprezentowały się wydawnictwa publikujące pozycje z zakresu badań nad antykiem chrześcijańskim i wiele ciekawych pozycji można było nabyć w specjalnych, atrakcyjnych cenach. Była to także okazja do nawiązania kontaktów z wydawnictwami w zakresie możliwości publikowania. I tu przychodzi kolejny smutny wniosek – polskie osiągnięcia patrystyczne i dorobek polskich patrologów są, niestety, mało znane. Coraz więcej polskich prac publikowanych jest w uznanych zagranicznych wydawnictwach, ale wciąż jest ich mało, choć jest na nie zapotrzebowanie i wielu wydawców wykazywało zainteresowanie publikowaniem prac autorów z Polski. Konferencja w Oksfordzie była także miejscem zebrań i zgromadzeń różnych stowarzyszeń patrystycznych, w tym Association Internationale d'Études Patristique, na którym dokonano m.in. wyboru nowych władz Stowarzyszenia.

XVIII Międzynarodowa Konferencja Studiów Patrystycznych przeszła do historii. Na kolejną, oby jeszcze lepszą, trzeba poczekać kolejne cztery lata, ale może ten okres będzie okazją do lepszego przygotowania się polskiego środowiska patrystycznego i liczniejszej obecności na tym święcie światowej patrologii.